

ETHOS v prostředí České republiky

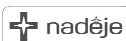
Mgr. Ilja Hradecký

Vnímání očima veřejnosti

PODLE AKČNÍHO PLÁNU:

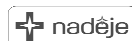
- nejmenší podporu z veřejných zdrojů si „zaslouží“ bezdomovci
- 83 % dotázaných vnímá bezdomovce jako problém
- řešit svůj problém by měli sami bezdomovci
- nejvyšší ochotu podporovat bezdomovce projevují lidé ve věku 18-24 let
- nejmenší ochotu podporovat bezdomovce projevují lidé nad 65 let

Vnímání očima veřejnosti

TYPICKÝ BEZDOMOVEC:

- starší muž
- žebrá, občas vybírá popelnice
- posedává s jinými u stanice metra nebo u supermarketu
- dělá kolem sebe nepořádek
- obtěžuje zápachem v tramvaji
- nechce pracovat
- nestojí o pomoc
- zvolil si svůj životní styl dobrovolně

Vliv veřejného mínění

bezdomovci v „našem“ prostředí ⇒
⇒ zprávy o konfliktech ⇒
⇒ negace ⇒
⇒ nové konflikty ⇒
⇒ eskalace konfliktů ⇒
⇒ atd. ⇒
⇒ xenofobní prostředí

Vnímání vlastníma očima

- homeless × roofless
- sans-chez-soi × sans-abri
- bez domova × bez přístřeší

Vnímání očima odborníků

- chybí jednoznačné vymezení pojmu
- vnímání se liší podle zorného úhlu
 - časově, genderově, věkově, etnicky
 - podle formy (zjevné, skryté, potenciální)
 - podle právního postavení (občan ČR nebo EU, imigrant legální nebo nelegální)
 - dílčí nebo komplexní hledisko

Vnímání očima odborníků

- hranici pojmů lze posunovat
 - zužovat jen na rough sleepers
 - rozšiřovat na všechny sociálně potřebné
- hledisko občanství (státní příslušnosti)
 - jen místní státní příslušníci
 - taky legální migranti a ilegální imigranti

Vnímání z pohledu zákonů

- zákon o sociálních službách
 - osoby bez přístřeší
 - osoby v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení
- jiné zákony
 - osoby žijící nedůstojným způsobem života
 - osoby nepřízpůsobené
 - osoby nepřizpůsobivé (!)

Smysl typologie a definice

- vzájemné pochopení v jasně dohodnutých pojmech
- zkoumat jen pojmenované a vymezené jevy
- kvantifikace je nutná pro koncepci sociální politiky a financování
- kvantifikace je možná jen v kategoriích a srozumitelných pojmech
- pochopení je nutné pro sociální služby
- rehabilitace pejorativního vnímání bezdomovců

Kvantifikace (měření)

Různé metody = odlišné výsledky

- Integrovaná jednotná databáze
- Evidence v sociálních službách
- Jednorázové sčítání
- Odhady (odborníci × veřejná správa)
- Místní registry
- V některých státech žádné údaje

Hledání definice

- podle příčin (osobnostní, vztahové, materiální, institucionální)
- podle věku, pohlaví, národnosti, etnického původu
- podle trvání: krátkodobé nebo dlouhodobé
- podle formy: zjevné – skryté – potenciální
- podle aktivity nebo pasivity člověka bez domova
- podle zdravotního stavu
- zúženě (jen ti, kteří spí venku)

FEANTSA

Fédération Européenne des Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri

Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci

Nástroje FEANTSA

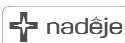
- Podklady (informace): výzkum, údaje
- Komplexnost: krizová pomoc, integrace, prevence
- Mnohorozměrnost: ovlivňování mezi resorty, mezi agenturami
- Lidská práva: právo na bydlení
- Zákony: legislativní iniciativa v EU
- Participace: všichni aktéři, bezdomovci
- Udržitelnost: financování
- Potřeby jako základ: mění se profily
- Realistické cíle: konkrétní cíle
- Lokální poskytování: veřejné, NNO

Typologie ETHOS

Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení

- bez střechy
- bez bytu
- nejisté bydlení
- nevhodné bydlení

Co je ETHOS

Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení

- Koncepční kategorie (4)
 - Operační (pracovní) kategorie (13)
 - Popis životní situace (generická definice)
 - Národní subkategorie

Vyloučení ve fyzické oblasti

Má místo k bydlení vhodné k obývání

x

Nemá žádné obydlí

Má místo k bydlení nejisté nebo nevhodné k obývání

Má nevyhovující bydlení, nezpůsobilé k obývání

Vyloučení v právní oblasti

Má právní nárok, jistotu užívacího práva

x

Nemá žádný právní důvod pro užívání prostoru

Nemá jistotu užívacího práva

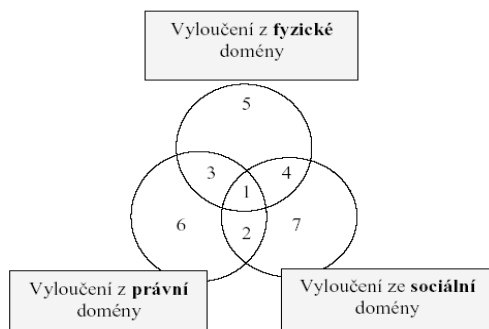
Vyloučení v sociální oblasti

Má prostor pro sociální vztahy

x

Nemá žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy

Tři oblasti vyloučení

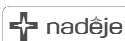

Tři oblasti vyloučení

Č.	Typologie	Konceptní kategorie	Fyzická doména	Právní doména	Sociální doména
1.		Bez sítěchy	Zádné obydlí (střecha)	Zádný právní nárok na užívání prostoru (vlastnictví, užívací právo)	Zádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
2.		Bez domova	Má místo k bydlení, vhodné k obývání	Zádný právní nárok na užívání prostoru (vlastnictví, užívací právo)	Zádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
3.		Nejisté a nevyhovující bydlení	Má místo k bydlení (nejisté a/nebo nevhodné k obývání)	Zádná jistota užívacího práva	Má prostor pro sociální vztahy
4.		Nevyhovující bydlení a sociální izolace v legálně obývaném obydlí	Nevyhovující bydlení (nezpůsobilé k obývání)	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Zádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
5.		Nevyhovující bydlení (jisté užívací právo)	Nevyhovující bydlení (nezpůsobilé k obývání)	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Má prostor pro sociální vztahy
6.		Nejisté bydlení (vhodné k obývání)	Má místo k bydlení	Zádná jistota užívacího práva, ztráta vlastnictví	Má prostor pro sociální vztahy
7.		Sociální izolace v kontextu jistého a vhodného bydlení	Má místo k bydlení	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Zádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy

Východiska v ČR

- NNO jako poskytovatelé sociálních služeb pro bezdomovce od roku 1990
- S.A.D. – Sdružení azylových domů
- Členství českých NNO ve FEANTSA od roku 1994
- NAPSI Národní akční plán sociálního začleňování
- Projekt ESF Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR

Klíčová aktivita projektu

- příprava aktivity a úvodní seminář
- 5 schůzek pracovní skupiny a průběžná elektronická komunikace
- 3 workshopy za účasti odborníků
- participace asi padesáti odborníků
- závěrečný seminář
- publikace Definice a typologie bezdomovství

Vývoj české typologie

- požadavek kompatibility s ETHOS
- ETHOS reaguje na změny ve společnosti a na vývoj poznávání procesu bezdomovství
- výsledkem je česká verze ETHOS 2007
- ETHOS je pracovním materiálem

Dvě skupiny podle ETHOS

BEZDOMOVCI

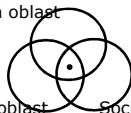
osoby bezdomovstvím ohrožené

Bez střechy

Konceptní kategorie	Operační kategorie
BEZ STŘECHY	1 Osoby přežívající venku
	2 Osoby v noclehárně

Fyzická oblast

Právní oblast

Sociální oblast

Bez střechy

1. Osoby přežívající na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorech bez možnosti ubytování

- osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kanály, jeskyně, odstavené vagony, stany, garáže, prádelny, sklepy a půdy domů, parky, vraky aut)

Bez střechy

2. Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové noclehárny

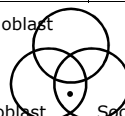
- osoby v nízkoprahové noclehárně
- osoby sezonně užívající k přenocování prostory zařízení bez lůžek

Bez bytu

Konceptní kategorie	Operační kategorie
BEZ BYTU	3 Osoby v ubytovnách pro bezdomovce
	4 Osoby v pobytových zařízeních pro ženy
	5 Osoby v ubytovnách pro imigranty
	6 Osoby před opuštěním instituce
	7 Uživatelé dlouhodobější podpory

Fyzická oblast

Právní oblast

Sociální oblast

Bez bytu

3. Osoby v ubytovnách

- osoby v azylových domech a domech na půli cesty muži, ženy, neúplné a úplné rodiny, děti
- osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním a v přístřeší
- osoby v přechodném podporovaném ubytování určením pro bezdomovce

Bez bytu

4. Osoby v pobytových zařízeních pro ženy

5. Osoby v ubytovnách pro migranty

6. Osoby před opuštěním instituce

Bez bytu

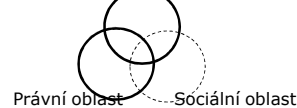
7. Příjemci dlouhodobější podpory
- senioři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě
 - dlouhodobé bydlení s podporou pro bývalé bezdomovce – neexistuje

Nejisté bydlení

Konceptní kategorie	Operační kategorie	
NEJISTÉ BYDLENÍ	8	Osoby žijící v nejistém bydlení
	9	Osoby ohrožené vystěhováním
	10	Osoby ohrožené domácím násilím

Fyzická oblast

Nejisté bydlení

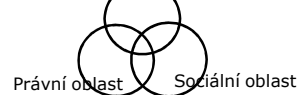
8. Osoby žijící v nejistém bydlení
- bydlení bez právního nároku, nezákonné obsazení budovy
 - nezákonné obsazení pozemku

Nevyhovující bydlení

Konceptní kategorie	Operační kategorie	
NEVYHOVUJÍCÍ BYDLENÍ	11	Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách
	12	Osoby žijící v nevhodném bydlení
	13	Osoby žijící v přelidněném bytě

Fyzická oblast

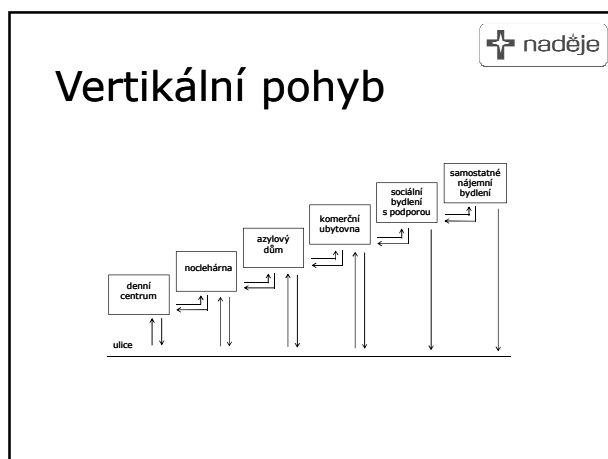
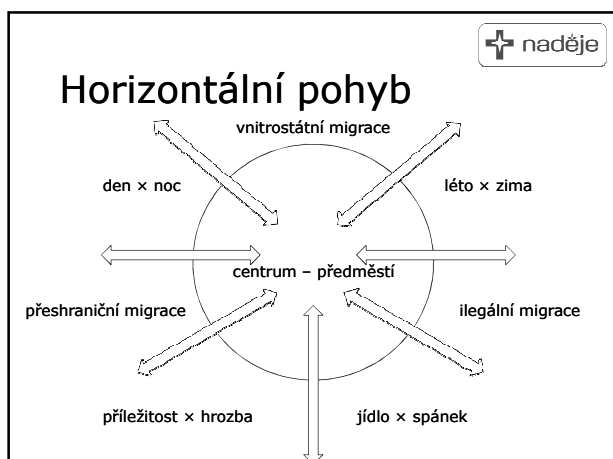
Výstupy projektu

- ETHOS s národními subkategoriemi
- Definice v komentáři k subkategoriím
 - popis ke generickým definicím
 - popis k národním subkategoriím
 - rizika a příležitosti v subkategoriích
- Pojmenování a rozlišení bezdomovců a ohrožených osob
- Publikace Definice a typologie bezdomovství

Dynamický proces

- pohyb v prostoru (absence místa pro trvalé pobývání, vyhledávání zdrojů pro přežití)
- pohyb v čase (den-noc, léto-zima, příležitosti-hrozby)
- pohyb vertikální (ulice – noclehárna – azylový dům – vězení – denní centrum – nemocnice – ulice)

- + naděje
- ## Problematické momenty
- vztah mezi ETHOS a ZSS
 - pojmy: bezdomovec × osoba bez přístřeší
 - pojmy: přístřeší × osoba bez přístřeší
 - český fenomén: holobyt
 - pojmy: azyl (v mezinárodním právu), azylový dům (azylové ubytování)
 - ETHOS je vhodnou typologií, ale nemá (zatím) oporu v českém právu

- + naděje
- ## Vztah ETHOS a zákonů ČR
- Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách stanoví pravidla sociálních služeb
 - Zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi upravuje poskytování pomoci
 - ETHOS popisuje životní situaci osob, jejich sociální stav, který souvisí s absencí bydlení nebo s riziky bydlení

- + naděje
- ## ETHOS a jeho potenciál
- ETHOS je nabídka hotové typologie veřejné správy
 - ETHOS je kompatibilní v celé EU
 - různé životní situace lze zařadit do kategorií
 - lze sledovat trendy bezdomovství
 - lze si položit kvantifikované cíle

+ naděje

Děkuji za pozornost

www.feantsa.org
www.bezdomovci.eu
www.nadeje.cz
hradecky@nadeje.cz